

зародив геть,

Україно!

зародив Fara

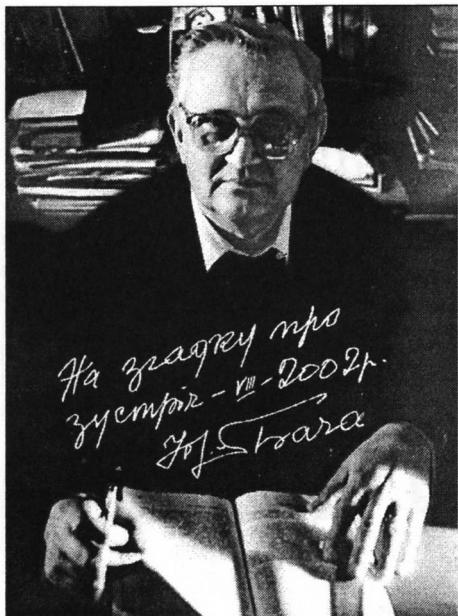

Юрій Бача

Добрий день, Україно!

Вибрані статті про Україну

Пряшів 2002 Prešov

„Добрий день, Україно“ – вибрані статті про Україну професора університету Юрія Бачі, літературознавця, публіцисту та культурного діяча українців

Чехословаччини – це результат його ціложиттєвого зацікавлення українськими справами та доказ його позиції в боротьбі за демократичну Україну. Ці матеріали друкувалися переважно в місцевій пресі українців Чехословаччини (г. „Нове життя“, ж. „Дружно вперед“ та літературний журнал „Дукля“) від початку 60-х років ХХ-го століття і лише незначною кількістю – легально і нелегально – потрапляли на Україну та до українського читача в діаспорі.

Тому автор, з нагоди свого 70-річчя та відходу на пенсію, вирішив видати кращі зі своїх статей про українські справи окремим виданням як подарунок своїм українським друзям та однодумцям та всім іншим українцям, які повинні довести справу створення вільної і незалежної демократичної України – держави українського народу та проживаючих в ній громадян понад сотні національних меншин – до реального існування.

Матеріали видання доступні розумінню кожного, кому болять українські проблеми і свою діяльністю хоче сприяти їх розв’язанню.

Автор та упорядник: Юрій Бача

Набір: OPAL etc spol. s r. o. Пряшів

Художній редактор та автор обкладинки: Інж. Ян Глубович

Видав: IMPRESO s. r. o. Пряшів

Autor a zostaviteľ: Juraj Bača

Sadzba: OPAL etc spol. s r. o. Prešov

Výtvarný redaktor a autor obálky: Ing. Ján Hlubovič

Vydal: IMPRESO s. r. o. Prešov

ISBN 80-967898-4-8

9788096789849

Погляд на життя з його кінця

(замість вступного слова)

Дорогі друзі-читачі,

навіть в моменти найбільшого юнацького фантазування я не уявляв собі, що мое життя складеться так, як воно склалося.

Мріяв я про всеє: прагнув працювати за двох..., здобувати успіхи.., терпіти чи зтраждати “за народ” (“...коли б то – раз і назавжди – знищило всі біди моого народу, я дав би відрубати собі руку..!” – заявив я у 1960 році, будучи уже “дорослим”), проте додуматись до того, що життя спочатку багато чого наобічє і навчить мене (я ж

позакінчував усіякі школи, які лише існували!), потім на повних двадцять років – в найпродуктивнішому віці – повністю зізолює мене від людей та всіх і всяких проявів суспільного життя, а тоді, після дальншого катаклізму чи дальших революційних подій, кидатиме мною по Америках, Канадах та різних країнах Європи, дозволить заглянути також у міста й села України, де я побачу немало добра й краси, немало успіхів та величезних проблем та зустріну багатьох цікавих людей, які щиро чи з подивом розглядатимуть мене як щось незвичне та несподіване з карпатського закутка українських земель, знаходитимуть в моєму житті щось варте навіть загальноукраїнської уваги, (а інші – в той самий час і за ту саму діяльність лаятимуть мене як зрадника та ліквідатора “одного цілого свого русинського народу”) – такого життєвого шляху я, справді, ніколи не сподівався.

...І зустрічаючись з найрізноманітнішими людьми з України та країн-сусідів України, в тому числі й з українцями діаспори, – з одними на пару годин, з іншими на час значно довший – та прощаючись з ними, я багатьом обіцяв ще зустрітися та співпрацювати з ними, передплатити їм наші видання (і справді, лише у 1968 році і лише західнім українцям я висилав нашу “Дуклю” та інші наші видання на 18 адрес (на Україну – неменше!) – ті адреси збереглися до сьогодні), обіцяв сприяти налагодженню контактів між “ними” і “нами”, (між планованими акціями була й думка побудувати на Домаші будинок для зустрічей української молоді Чехословаччини з українською молоддю з інших країн світу та з України), однак, як нині вже відомо, вийшло так, що я не завжди міг дотримати і не завжди дотримав своїх обіцянок. Двері до

... i тепер

мене завжди були відкриті для любого українця-людини, який приїздив з будь-котого кутка землі і щиро цікавився нашим життям. Проте, коли приїхали танки і “все те почалося”, багато хто, щоб не шкодити мені, перестав голоситися до мене та контактувати зі мною. Після того, як мене випустили, то і вже не до кожного оновив стежечку контактів.

А нині, коли мое життя давно перевалило за половину і, хоч-не-хоч, наближається до кінця, доводиться, (тепер вже з інших причин), знову звужувати та обмежувати контакти, підсумовувати найважливіші речі і узагальнювати досвід з пережитого, почую потрібу пояснити моїм друзям та знайомим таку мою поведінку та вправдатися перед ними за недотримане слово, а тоді з чистим сумлінням закрити цю немаловажну сторінку моєго нелегкого життя. (Ні, я не збираюся вмирати, проте навряд чи знайду корунки на дальші книжки за власні кошти.)

Перш за все контакти зі світом, переважно, зрозуміло, українським, значною мірою допомагали мені розуміти українську проблематику та збагачували мое життя. Я, може, не настільки здібний сам розібратися в складних перипетіях життя, (та хіба це було взагалі можливе в часі, коли я виростав?) наскільки здібний, признаю, повчитися з мудрості інших. (Ще добре, що перебираючи розум чи досвід від іншого, ви не обікрадаєте його а, навпаки, помножуєте, подвоюєте ті інформації, знання та досвід.) Найчастіше раз прочитане чи почуте мною від когось мудрішого та досвідченішого тут же ставало і моїм надбанням. І я, будучи в основному самоуком в українських справах, досить швидко почав розбиратися в тих складних питаннях саме заслугою знань та досвіду моїх нових знайомих. І тому я хотів би насамперед подякувати всім, з ким я зустрічався, чиє життя і працю я бачив (а може й вивчав), і багатів та мудрішав також за їх рахунок, за рахунок їх здібностей, розуму й досвіду, за їхні контакти зі мною.

Само собою розуміється, було й так, що я щось прочитав, почув, побачив, ніби від мудрішого чи досвідченішого, проте, пропустивши все це через свій розум і своє серце, я був змушеній констатувати: Ні, це не моя дорога, це не мое розуміння справи, такою дорогою я не піду, треба шукати іншого виходу з тої біди.

Будучи у 1969 році вперше в Америці, я почув, наприклад, і таке: “Після того як Чайна (Китай) нападе на Рашин (Росію)...” (А котрим шляхом нападе Чайна на Рашин? Через Льодовитий Океан або шляхом татаро-монголів – степами України? То хто стане першою жертвою того нападу Чайни на Рашин?) Або й таке: “Коли ми повернемо в Україну, то, перш за все, наведемо там порядок: всіх комуністів, комсомольців і кацапів вистріляємо, так як вони вистріляли наших...” (Ага, та то ще не досить розстрілювали українців! Царська Росія – тристо років, а комуністи – пів сторіччя! Ще повернете ви, і так само, як і великороджавники-шовіністи та комуністи-інтернаціоналісти ви, патріоти-українці, почнете з убивання мільйонів українців... Тож комуністи й комсомольці переважно теж українці, а кацапи, крім “окупантів”, то або чоловіки українок, або жінки українців. А всі вони (крім “окупантів”!) та ще й змоскальщені українці та люди інших національностей – то хіба не жертви режиму? То хіба не краще просити Бога, щоб ви ніколи не вертали в Україну? Бо хоч і ви жертви того ж режиму, ви хочете вирішувати “свої” проблеми “їхніми” методами, хоч ви їх, на словах, засуджуєте та проклинаєте – “їх” та “їхні” методи...)

Бачите, різний можна було набути досвід, зустрічаючись з українцями у світі!

Отже, я прагнув діяти за народним прислів'ям: іншого слухай, а свій розум май!

Одночасно вибачаюся перед тими небагатьма, по відношенню до яких я не дотримав слова – чи то вже з власної вини, чи з неможливості його дотримати. Признаюся, я такий дріб'язковий, що довгі роки рахував свої недотримання слова і, будучи уже дорослим, з титулами перед і за прізвищем, я мав на такому рахунку три недотримання і чотири злодійства. (Потім “все те почалося”, і я вже не встигав слідкувати за такими “дрібницями”.) Вперше я недотримав слово у 1963 році. Будучи головою жюри на Фестивалі драми та художнього слова у Сніні я пообіцяв редактору Словацького радіо у Кошицях, що як тільки будуть відомі результати змагання, подам йому інформацію. Та за іншою роботою я забув про обіцянку і не подав йому такої інформації. В подібних справах та ситуаціях я не дотримав слово ще кілька разів. А крадіжки в мене теж були: На “святкуванні” закінчення вищої освіти у Братиславі я взяв з ресторану на згадку про цю немаловажну подію ложечку від кави. А після захисту кандидатської дисертації у Києві в одному з ресторанчиків на берегу Дніпра я взяв “погарик”, з якого я випивав, відмічаючи цю “історичну” подію і прощаючись з друзями, знайомими та з “усім моїм Києвом”, (не передбачаючи, що я протягом повного чверть століття не буду мати можливості повернути сюди і побачити друзів, знайомих та “весь мій Київ”!) Само-собою, в обох випадках рахунок за “гостину” було заокруглено настільки, що ні офіціантка ні ресторан жодного збитку не зазнали. Але – були це крадіжки! Третя крадіжка була значно цікавішою: Будучи гостем четвертого з’їзду письменників України у 1959 році (про що згадую на іншому місці), я відвідав виставку книжок, виданих між двома з’їздами. Там я побачив цікаву книжку українських народних пісень Закарпаття в обробці Михайла Кречка. А оскільки я уже тоді належав до музикантської родини Любимових, то я спустився у підвалні приміщення, де виставлені книги продавалися, і хотів купити цю книгу. Та тут мені сказали, що тої книги вже давно нема у продажі. Тому я ще раз піднявся на виставку, (ні, не красти, боже борони, а детальніше розглянути згадану книжку, щоб міг точніше поінформувати Любимових про неї). Та, на мое здивування, тої книги на виставці вже не було; хтось таки її не тільки поцінував, але й поцюпив. “Ага, – думаю, – тут не тільки виставляють, продають, але й крадуть книги”. І я вирішив, теж на згадку, укraсти якусь книгу. Однак добру, вартісну книгу я не міг укraсти, бо не переніс би власної неповаги до такої книги. Тому я вирішив укraсти якесь таке книження, яке я не поважав і яке б я навіть за пару копійок не купив. І таке книження я помітив: в твердій обгортці червоного кольору лежала там книжечка відомого й славного Павла Тичини “До молоді мій чистий голос”. І це книження я таки вкрав. Признаю – широ і прилюдно!

Отже, не можу я, будучи таким скрупульозно-дріб'язковим, не виправдатись, нехай після десятиріч, перед усіма тими, по відношенню до яких – з тої чи іншої причини – я не дотримав слово, що й роблю цією книжечкою вибраних матеріалів про Україну та українські справи.

Маючи таку нагоду, я хотів би одночасно подякувати всім тим, які з порозумінням, повагою та високою оцінкою ставилися до моїх писань та до всієї моєї

праці чи діяльності, які вірили та довіряли мені, бо були й такі, які “принципово й категоритчно” засуджували мою “антирадянську писанину” чи то вже в нас в Чехословаччині, чи в ”радянській” Україні, а то й на міжнародних державно-партийних форумах найвищих представників комуністичного світу.

Пишучи про такі справи, не можу оминути ще одного болючого питання. Йдеться про те, хто в тих справді неймовірно складних часах, де не обійшлося без різного роду “співпрацівників” спеціальних служб, зрадників чи лише інформаторів, (але й різних конкурентів, які не були проти приписати на свій рахунок не тільки свої заслуги), – хто кого зрадив, на кого доносив чи кому, хотічи чи нехочі, пошкодив. Я вів рахунок і в тій пікантній справі. I виходило та виходить мені так, що своєю поведінкою, словом, ділом чи лише “помишенієм” я міг пошкодити кільком людям, – в нас і в Україні, – проте у всіх тих випадках я міг тільки додати до біди тих людей, до того, що вже про них органи знали з інших джерел, проте в жодному випадку я не був першим, головним чи єдиним “донощиком” на когось. Ну що, приміром, можна було відповісти на допиті на питання “А що вам говорить прізвище Аврахов;” Хіба можна було відповісти, що вперше чую це прізвище, коли професор Аврахов, тодішній директор Інституту культури в Києві, зі своєю дружиною гостювали в мене десь два тижні і коли я зінав, що обласний прокурор з Кошиць пан Симко (“русин” з с. Чорне) спеціально їздив у Київ в “нашій” судовій справі і повернув звідти з конкретними вказівками, як повина закінчитися наша справа? Додав я до біди Іванові Чендею, моєму кумові та кращому другові, признавшись на допиті, що саме в нього Аврахов передав мені фотокопії праці Івана Дзюби, проте й тут ядром біди Чендея була його правдива й смілова повість “Іван” та його книга “Березневий сніг”, за них та за інші свої погляди та дії він потерпів, а я, признаю, нехочі додав перцю до його біди. Подібно – зустріч й відверта розмова у нічному грудневому Львові 1968 року з Горинем, який щойно вийшов з тюрми. Тут навіть нічого було прозаджувати чи доносити, бо до зустрічі дійшло з ініціативи Гориня, який на мої зауваження про потребу бути обережним, відверто заявив: “Я знаю, що за нами стежать, що нас підслуховують, та до біса з усіма ними!” Отже, ця зустріч і розмова з Горинем скоріше пошкодила мені ніж Гориню, хоча “наші” органи довго не давали відчути, що вони знають про мої контакти з “українськими націоналістами” і про “моє розуміння” українських справ, бо не хотіли прозадити свою тісну співпрацю з радянськими слідчими органами. Ще перед тим, у 1965 році, мав я подібні зустрічі й довгі розмови в Плютах під Києвом з подружжям Бадзьо в один день, а на другий, як я звик казати, дві зустрічі – першу і останню – з хлопом-кременем Василем Стусом. В той час, як я тоді твердив, що комунізм – то непогана справа, тільки її реалізують погані керівники, Василь Стус вже тоді однозначно твердив і переконував мене в тому, що комунізм, саме як система, це препогана справа і вона мусить рухнути.

Подібно, про те, що мене, час від часу, турбують в таких справах різні “органі” знала й переважна більшість з мого найближчого оточення вдома. Стоїмо ми, наприклад, з Йосифом Шелепцем біля столу у своїй канцелярії, Йосиф дивиться у вікно і каже: “Знову йде. Цікаво, кого на цей раз покличе – мене чи тебе.” I через пару хвилин – телефон з прохідної: Товаришу Шелепець (чи Бача), вас чекають внизу. Про

таку практику, крім Шелепця, знали колеги Сірка, Шуркала, Довгович, мій брат Іван та ще кілька найближчих друзів (не маю згоди наводити іхні прізвища).

Отже, щоб не зволікати: Коли “революціонери” 1989 року, колишні охоронці та виконавці волі комуністичної партії, зокрема “хлопці” з Русинської оброди, (але й окрім “друзі”) довго носилися з наміром опубліковати сенсаційну вістку про мою “зраду”, я сформулював відповідь, яка правдива й актуальна ще й сьогодні: “Прожити життя у Пряшеві свідомим українцем і не забруднитися від такого життя – майже неможливо. Але, не дивлячись на те, нехай зголоситься кожен, кого внаслідок моїх “доносів” викинули з праці чи бодай понизили у функції чи зарплаті, чи хто моєю заслугою дістав, образно кажучи, хоч ляпаса по обличчю і я перед кожним таким віправдається і, в разі можливого, відшкодую його також матеріально. А тоді я оголошу список тих “добродіїв”, заслугою котрих мене та всю мою вузьку і ширшу родину було на двадцять років зневажено, зупинено у розвитку, пошкоджено морально і немалою мірою матеріально.

(Отже, даремно “дехто” викручується і прагне натягти на своє копіто вигідну для нього версію тої чи іншої справи та додатково виписати собі біографію відданого борця: двадцять років життя і праці вкрали мені і членам моєї родини, моїх дітей не приймали у школи, на які вони, як добрі учні, мали право.

Та головне і вирішальне: оскільки мої “антирадянські” матеріали друкувалися дуже давно, незначним тиражем і лише в кількох екземплярах потрапляли до заграницького українського читача та оскільки майже усі проблеми, про які мені доводилося писати в тих “матеріалах” до сьогодні є актуальними та декотрі з них навіть розростаються та комплікуються, (отже ними ще довго доведеться займатися та боротися за їх розв’язання), видаю сьогодні збірничок своїх най... най... українських писань (так, як вони тоді друкувалися) як документ доби... з метою показати також мое українське визрівання та розуміння наших українських проблем, в якому визріванні та розумінні немалу заслугу мають якраз мої українські друзі, від зустрічей з якими я багатів та мудрішав і від яких я може й украв якусь думку і присвячују його саме їм та усім тим, кому доведеться продовжувати боротьбу за нормальнє існування та всебічний розвиток нашої незалежності України.

P. s.: Останніми днями надійшло до мене побажання, щоб мої наступні “Листи...” не були “...самому собі”, але “всім сущим на планеті українцям!”. Наше видання, на жаль, ще не попаде у руки всім, та, все-таки, ...хоча б десяткам бібліотек та сотням читачів...

Від прозрівання до визрівання

Найсильніші враження завжди хочеться підсилити фотокарткою. Тому вже у перші дні мого перебування у Києві, я поспішив зробити собі фото на згадку, а саме фото перед пам'ятником Тараса, бо уявляв собі, що мое життя мало б піти шляхом наповнювання його заповітів, шляхом розвивання його ідеалів, шляхом служіння своєму народові. Друге фото – вже не таке налякане, боязливе – на фоні мого університету, в якому – я вірив – будуть на практиці формуватися мій життєвий профіль та реалізуватися мої уяви про активне та змістовне життя. На третьому фото – з В. Капішовським – діячем українців Чехословаччини.

Життя іноземних студентів проходило в Києві нормально. На фото ч. 4 – група чехословацьких студентів після зборів земляцтва, звідки ми, як правило, йшли у рес-

---

торан Спорт на "сто грам" та на "солянку сборную мясиную". На фото ч. 5 – група наших та українських студентів з Польщі на прогулянці по Києву.

Фото ч. 6 – з "Вечора трьох генерацій", на якому за найстаршу виступав генерал, який, згідно його заяви, "лише в одном сабельном бою полуціл 18 раненій". За середню – герой праці, який роками перевиконував свої робочі норми. А тоді – за наймолодшу генерацію – мав виступити я, – то що я мав сказати? Я щиро зізнався: "Переді мною виступав генерал, який лише в одному бою отримав 18 поранень... та герой праці, який за роки праці виконав працю за десятиріччя, а тоді що сказати мені, який ще не відробив навіть маминого та няньово-

6

7

8

9

10

11

го куска хліба..." Заскочена публіка напружено мовчала, а я заявив: "Я можу хіба чесно пообіцяти працювати так, щоб бути гідним життя й боротьби своїх попередників, щоб прислужитися своєму народові не меншою мірою, ніж прислужилися вони!" – і мій виступ прозвучав не гірше попередніх.

Поступово ми звиклися з чудовим Києвом і чули себе в ньому як вдома. По Києву ми ходили не тільки гуртом, але й окремо, без страху чи обмежень, займалися та й відпочивали ми в парках вільно та з приємністю (7), отримували ми навіть "путівки" на рекреацію (8: Крим, Нижній Кастрополь), але й працювали – скрашували середовище нових гуртожитків (10) та я отримав навіть "свій клас" – 4-ий А клас 145-ї школи, патроном якого я був понад два роки (11). А склалося воно так: Сиджу я в гуртожитку, щось посилено вивчаю, а тоді відкриваються двері, в мою кімнату, входить четверо гарних дівчаток і починають хором: Ми учнікі четвійортого А класа 145-ї школи города Києва прішлі прігласіть вас на вечер чехословацько-советської дружби, который состоїться... Зрозуміло, навечір я пішов, виступив на ньому, і, як в Ільфа й Петрова, став жертвою свого виступу. Він настільки сподобався учням, батькам, учителям та офіційним гостям, що мене тут же обрали патроном того класу і... розпочалася моя співпраця з ним. Я написав п'есу для "свого" класу, вивчив її з "моїми" учнями, сам грав роль головного героя п'еси – учителя з Чехословаччини, який по дорозі у Москву зупиняється у Києві та заходить у школу, учні якої переписуються з учнями його школи. Виступили з тою п'есою на шкільному, районному, загальноміському фестивалях, і коли б початковим класам було дозволено брати участь у дальших змаганнях, то ми б піднімалися все вище і вище, бо на всіх змаганнях ми досягали "бліскучих" перемох. Спочатку я допомагав класному керівнику того класу – старен'кій товарищі учительці, пізніше вона трохи допомагала мені, а тоді всі звкли до мене і посылали мене одного з класом на змагання. А це було нелегкою справою. Якщо нам сказали бути в такому то будинку о 9-й годині, а виступати довелося десь після обіду, то хіба можна було втримати дітей в полі зору та зосереджених на виступ? Діти є діти!

Та я так моя співпраця з тими дітьми та виступи з ними належали до найкращих моїх виступів (а тих виступів, різних та чудових, було немало!) під час моєї аспірантури в Києві та перебування на Україні.

Та все, що мало свій початок, матиме і свій кінець.

Повертаючи додому (9) я мріяв про своє життя, про свою життєву дорогу. Стільки я навчився, надивився, наслухався, познайомився зі стількими цікавими людьми, мав перед собою стільки мрій і планів, що вистарчило б на кілька довгих та плодовитих творчих життєвих доріг.

Та життя вносило жорстокі коректури у життя. Тому воно було постійною боротьбою між великими планами та кущими, обмеженими можливостями.

До окремих матеріалів – дивись Примітки та пояснення в кінці книги.

На ТАРАСОВІЙ ЗЕМЛІ

Юрій БАЧА

I. Для початку

Дякож! Не делегацію, не пред-
ставниками, а — просто.
Зголосилися ми на туристичному
засіданні Центрального комітету
художницької спілки мистецтв Пра-
в, заплативши добре п'ятисот грив-
ней за квиток, а з ними і ви-
датчиками, а них щоденне трудове
заняттям, і з числом душою,
головами на враження очима —
Імено! На Тарасову землю, на Укра-
їну, яка готується всесвітньо ві-
дати відзнаки 150-річчя народження
сого великого сина.

Добрий ласкою студенти Примор-
ського Філософського факультету,
інженери, письменники промислових ву-
чили, пітерський редактор, чиєс
стюдент і три викладачі в Прагі
аки читальця.

Крім перепонованих любо'ю і на-
хранично сподвижніми сердцем, ви-
чес особивого з собою ні-
чимою. Але таї ті, хто вперше вібра-
ється порекомендами незвичайних королів
батьківщини, хвилью і відчуттям
їхньої відкритості, і заневажливо
звертається у написані і ті кин-
чоти чи інші дрібнички, любовно
врізали їх студентської стиснені.
Іх вони збиралася поділяти
свої новини знайденими, друзям.

Час Радянської землі. Перші кро-
ки на пероні, на вокзалі. Надій-
шли звичні побутові в місті і привесні сльози. Але Громов і
еще кілька десятків, що проплив
за будинком-пам'ятником будинку, по-
чули, що гости в Тарасовіччині,
іх вони збиралася поділяти
свої новини знайденими, друзям.

Шлидуть висока симпатично дів-
чина. Знайдомисли. Наша працівни-
ця Московського міністерства молоді-
жі та туристики організації «Су-
вітка Гала». І Україні зона,
правда, що не була, Київ і Канів
зже вперше побачилися, але вже
заспівали, якін, що не заспівали
з нею вчительни. Яка, плававши
в неї промінанії! Але вона
сумісна, скромна, цирка і ми
відіклились до неї.

І знову Ілемо!
— А контроль? Хіба не все?
— Бачаче, а ви хангалізували...
І вже наш турист розірвавши
з кулі, по вагонах, вже бачачи,
зразу з'явилися перші знайомства
з обмежуються перші знаки, ба-
чили перші захоплення, перші зди-
вування...

В Канії ми приїхали о пів на
вівчі зночі. Вінницьким автобусом
здобуло побачити прощо з пасажирів
кім. Автобус підійде нас право до
найменшого готелю з характерною
для радянського життя назвою
«Інша». А тут, з характером для
цизінів радянських готелів спо-
відісто, приймають нас діл молоді
жини. Висунуло свої привізня ві-
дуплені картки і розходилися
з номерах.

Як ми вже повідомляли, гру-
па туристів Приморського Фі-
лософського факультету брала
участь у святкуванні 150-річчя
народження Т. Г. Шевченка. З
групою туристів відвідала Укра-
їну із зупинкою в Канії місцевий
Юрій Бача, який сама вражен-
ня від пісні полонії уклав до
репортажу. Другумені цей репор-
таж на пропозиції.

З подібним результатом поверну-
ли і провідники нашої групи. А
проблема була проста. Тоді починала
роботу тільки Об'єднаний пленум
Спілки письменників Радянського
Союзу і Спілки письменників Укра-
їни, і наша програма значилася
участю на Міжнародному фестивалі
діяльності.

Отож ми пішли за програмою,
за порядком.

З величезним напливом до поряд-
ку ми не раз зустріялися протягом
єдиної неділі екскурсії.

Чому так стилося так, що керівники
попутного життя на Україні відвідали
її у звичайному порядку, а не в
обмеженої, підвищеної, інтенсив-
ної формі, неподільної?

— Не вистачало нам одного дня;
як командиру до перемоги, — цик-
оресценно признався голова комі-
тосту.

Навколо нам'ятника Шевченка,
блакитні морі, зелені мо-
хи покривають гори, в занедбаній
облаштуваній залізничні
бетонних платформ. Хата діка, в якій
кохана плаває відремнила малий Тар-
ас, вже була вибленена і замкнена
до затишного прийому гостей. А
в меморіальному музеї, вому жому
таки Шевченковому, якраз почала
пастувати підлогу. Всією було скла-
нано, що святкування почнуться
тільки завтра. Тому єдиним
заспівом, який відбувся в музичній
Ческо-словаччині спеціально для то-
го, щоб відсвятитися місцем, яким
хоче Тарас, ми піднімали будь-
до-
класні немало сил, щоб не відійти
відійти не побувавши від хати діва,
ні в музеї Шевченка. Тільки поба-
чинши нашу, та біз мозки, не-
зазнану носло побачити все і в хаті,
і в музеї чи то які босики, або
колізах, діркового музею, музика
також працює. Тільки пішла на
піднімання портупеї і відступила
з музей. Розносила нам звільню, з
якою величезною любо'ю приязняті
свідь люди не тільки з цілого Ра-
дянського Союзу, але й з-за кор-
дону.

І час раз ми мали нагоду пере-
кошатися в тому, як провідники і
керівники нашої екскурсії робять
все можливе для висподілення своїх
заспівів.

Ми хотіли хвати в Канії якраз
в той день, коли туди мали відбутися
надійноманітні представники
радянського суспільства і закор-
донні гости. Так було записано і в
програмі екскурсії. Та організатори
заняли, що в той день у Каневі бу-
де тісно, що ми нічого не побудимо,
що нічого буде побудовано, від-
будеться. Тому поспішно зробили все необ-
хідне, щоб ми покінчали на москву
Тараса на день пізашіве, коли там
було візьміні і ми спокійно змо-
жемо побачити усе.

Підправда, і цей замір ми арозу-
мівши не зразу, але нарешті переко-
шали, що тає було краще. Інший
більше турбується: відіїх від паперів,
на якому відмінно розміщені домовилися,
і зважаючи багато чого.

Однак, на кожному кроку ми зу-
стріялися тут з проходом турбот
про порядок, глядячи хід нашого
життя. Могутні земляці Шевчен-
кої світі були, крім всього ін-
шого, доказом того високооргані-
зованого радянського життя, яке так
викривлено кияється в оті кожному
турисцю, кожному гостю.

(Далі буде.)

На ТАРАСОВІЙ ЗЕМЛІ

Юрий БАЧА

(ПРОДОВЖЕННЯ).

ПОЧАТОК У 29 №

ІІІ. МИ РАДІЛИ

П роходить Міжнародний фестиваль «Культура», присвячений Шевченкові. Країни-сторонники прогресивної інтелігентності різних країн світу — Індії, Польщі, Ізраїлі, Канади, Румунії, Аргентини, Німеччини, Іспанії, Австрії, Японії, Болгарії, Франції, Китаю, Угорщині, Монголії, Чехословаччині — виступають на ансамблійні та розповідають про те величезне значення, яке мала і має творчість великого Кобзаря на їхній літературі, на їхній поетурі.

Виступають представники різних народів і національностей, що одночасно оголошують виконання заповітів цього безстрашного борця за правду й справедливість людському гідності.

і розроялися наші думки:

алого відношення до худяків, але відповідаючи всім пропозиціям, якими вони були, він сказав: «Добре, я згоден!»
— Всупереч до звичаю, якими він був заспокоєний, він сказав: «Із цією Шевченкою на таївському ярмарку я зможу зробити багато більш чим з іншою літературою, на скітовій ярмарці, якщо я буду відповісти на питання... Чи ми знаємо творчість Шевченка? Чи ми вивчали, зробили її? Чи в умбротворі, котрого він з сучасними нашими письменниками можемо відібрати таку пропозицію, якій він не відповість?»
— Як відповісти на питання Шевченка? Із згадкою про підлітковий період, який він провів в Івано-Франківську, вчителем у школі № 1, відомою, що він вчився в цій школі від 1836 року, боротьбою за Польщу, Краків, Коли Шевченко зрозумів, що на першій годині до цього жахливого заняття він не зможе відповісти на питання, він зробив також відповідь на питання, яке він зробив на першій годині до цього жахливого заняття, яким він зробив на цій часара (зокрема відповів на це десь під часів спільноти). А коли він зробив пропозицію, що на першій годині до цього жахливого заняття він не зможе відповісти на питання, він зробив також відповідь на питання, яке він зробив на першій годині до цього жахливого заняття, яким він зробив на цій часара (зокрема відповів на це десь під часів спільноти). А коли він зробив пропозицію, що на першій годині до цього жахливого заняття він не зможе відповісти на питання, він зробив також відповідь на питання, яке він зробив на першій годині до цього жахливого заняття, яким він зробив на цій часара (зокрема відповів на це десь під часів спільноти).

арену життя. Нам треба час від часу заступитись за людину перед якими-небудь місіонерами, борцями за розвинення людської тілесності, захистити її від тих «захватників» в національній інструкції слухачів... А ми, проголошуя вірність заповітам Пішевчика, часто викривчуюмо, що потрібно лігти розумово, тактично. Часто й самим нам не вистачає позитивних новин, любобі, порозуміння з людьми, без чого нема Пішевчика.

Нех ми проклиали Шенченка три рази, десять разів — хіба це означає, що ми вже звичні, арозумілі всього Шенченка? «Кобзар» Шенченка — мої криниці. Усю концепцію, маєсть чи двадцять метрів глибини, уміщуючи в собі, скажімо, п'ятьдесят гектарів чистої сільської землі, які обробляються землеробами, які вони були, які вони будуть, які вони різко, дещо уріз, будеши ти все життя, ми й мані поклоняємося. Від «тисячі гекконів» до «діда, а в криниці залившися дядько, як саже».

Хоч би такі редки:
...Любі ви очінки тин, як треба.
То їх хобість була союз...
...Що ж ти таке?
«Ніжай скаже
Німць. Ми не знаємо,
Ост-то як наочається
У чумку краю!
Німець скаже: «Ви монголи»,
«Монголи! монголи!»
Слово це звичай
Від ім'я Генералона
Онриха звичай
Німців таєм: «Ви вав'язні».
«Слав'язні! Слав'язні!»
Словників пріздів великих
Пранчуків пошиї
1 Коларда чиготят
3 усієї сици.
1 Шварцфірка, і Ганка,
1 в сва'язніца
І претес... І осі моєї
Слов'язніці відбіль —
Всі знати. А єрі
Дасберг... Коласи будем
І, по-своєму газапоті,
Як німець покаже
То до гори й історію
Нашу нам розкаже...
Оточі ми захопимося...».

Щоб не залучатися в сучасну звучання національних слів повторюю собі, що вони використані перед своїми роками, як візгук на конгресів, ситуації на Україні, коли були спасені хворі, може, медичним дімом інтер'єрістично було читати твори Коллара Шварцфера, Ганни, як буде можливим, але з уважою до своїх підданих, що вони після знання на розшукових культивах чи самовизначення багатьох народів. Словоложенням в соціалістичній батьківщині, читавши Маркса, Леніна, премоє склоніх у інтерпретації — а своїх нових, своєї історії?.. Дається... Колися будено і по-своєму глаголять, як буде на це...
Відповідаю! Тоді відповідаю безпомилково, що вони використані споріднені. Причому всі знатно як Маркса, Леніна, Комісарського, Ушинського, про необхідність розвивати автономію діянтності на близькій, знамені й рідкій мові, що пообійтися спорідненими і використовувати всі умови для розвитку культури мови, які вони мають. Але якщо вони використані, то після використання вони вийдуть в загальну власність культури, підйомом якої вони зробили відносної держави, підпорядкованої великому світовому економічному процесу. Народам на світі приходять, багаті, деші, на світі варто

людської культури. А ми? Історії своєї не знаємо, Духовна, Павло-вича боямось, прізвища народних месників — від опришків до паризьких комюніктів — засекли по рохом історії... Прийміть нічого, може твердити, що не є у мові, що не є в можливостях. Соціалізм зробив багато для розвитку нашої культури, проте ми зробили дуже багато зле.

Гучні олідескі позиції насправді дійсності. На трибуці змінюються: римська, македонська, грецька, скітська, полська, італійська, англійська, німецька, японська, угорська... Всі мови, весь світ славити Шевченка... Сидимо і радімо...

IV PAHA

Спостерігаючи за ходом величезних свят української культури, радицької громадськості, можна буде вперше раз переконатися, що вся Україна докладає огромних зусиль до того, щоб це II свято вийшло якнайкращим, наймогутнішим і найрадіснішим.

Протягом життя змінилося несподіванукою кількістю. В той час, коли гости зі всього світу, може, купували книжки на літак, щоб поділитися на Тарасовій землі, якож майбутній промовник античизував свої промови про розшукані в античності величини української культури. Але він сказав, що він «єдиний, хто має відомість про існування цієї величини, якої не має нікого іншого».

Дівчина, яка зі сльозами в очах
сповістила нас про цю страшну на-
віть для християнської спільноти історію
зростання в соціумі Івана Сірка, якого
засудили до п'яти років ув'язнення за
український скандал «Більшої школи».
Людина, яка відмежується від української
культурі, яка відмежується від п'ятьохміль-
йардних умовах клада негілім до
загибелі, поки абузивної субі гігант-
ським будинком культури для свого
поганої, як назаває стейлікери
інформації, місії, катарасу, аку-
трометрів та підприємств, які
заромонізували кати — свої в чужі
місії! — доказало различно третій.

На ТАРАСОВІЙ ЗЕМЛІ

Юрій БАЧА

(РЕПОРТАЖ)
(ЗАКІНЧЕННЯ).
ПОЧАТОК У 29 №.

На могилі Шевченка в Каневі ми мали зустріти одну нараду перекочувати в тогоджі бажемо любити українські літери Тараса. І про це сказувати не тільки десятки висококваліфікованих мистецьких «типорів», які трукають Україну, подарувавши музей Т. Г. Шевченка та його могилу, але й всенародно любов, в якій тут можна зустрітися на кожному кроці.

Ми йшли в Канів на другий діл після офіційного сanyakування. Обабіч широкої асфальтової дороги стояли нові огорожі, простір наявомої доріг, каналів, все було вичищене, впорядковане. На погорах дороги — велики портрети Тараса, уривки з його безсмертних і альбомних творів.

Хоч було після офіційного святкування, вузькими східками Тарасової гори весь час піднімались люди. Побільш східки розтановані кіоски, в яких майже кожен, хто прийшов чи привіз поклонників рідного Тараса, купує або книжечку його поезій, або його блестя, або інший сувенірчик на пам'ять про цей знамінний день.

Зробили собі на етажу кілька арківів, ми праємо у залі музею. А музейні екскурсоводи в первокласності розвіювали про величезного Кобзара, про безсмертного Кобзара, про любов українського народу до смого поета.

Екскурсіоніст зупиняється перед величественим портретом Тараса Григоровича...

— Цей портрет подарувала музей доногосподарка Катерина Костянтинівна. Вона вишиваала його півтора роки...

А ми зуцінємось біля того історичного факту... Півтора роки, по над п'ятсот днів домогосподарка вишиваала цей портрет! Ізломи, щовчора чона брали в руки цей зелений «кусок полотна», сідали до ліжка, чи, може, до верби над водою, рандпіримача... і вишиваала. Вишиваала портрет того, хого ніколи не бачила, хто лише зажер і, на перший погляд, пікного зівідхилення до П. Життя не має. На фоні стародавнього Київського Палацу, нитка за ниткою, міністрем за міністрем виникає хмуре та розсушливе обличча Тараса... Що привело жін-

ку до такої думки, що дало Й сили витримати до кінця? Понад п'ятсот днів!

Зуслинємо очі на інших екскурсатах, а вони теж яскраво свідчать про любов, талант і — знову про безсмерть любові...

На давній стіні вінки з двадцятих, тридцятих років, від москвичів, ленінградців, від львів'ян, вишитих українськими рушниками з Канади, проста червона лента з написом «Г. Г. Шевченко» от Н. С. Хрушевської, які поруч певної вінок з лістянами — від Културної спілки українських трудящих ЧСРСР...

На закінчення огляду музею слів бере Андрій Колома і коротко, але виразно розповідає про те, як давно і місцо ми прагнули побувати на Тарасової землі, вклонитися його славій нам'яті. А я помічав, як три старі жінки, які давно вже пристально сліджають за кухним рухом нашої групи, підносять дустину до очей і витиряють сльози: вони зважі адвокатами, що їх кордоном є плоди, які видають і люблять іншого Тараса...

Ми записуємо свої враження у пам'ятну книгу, а вони все ще стоять між нами, розглаголяють нас, вилюють наші українські мови і все ще витягають очі...

Це пару фотографій, ще пару поглядів на високий пам'ятник Тарасові — і починамо спускатися вниз. Невслідком затяжма бляк кіосків з сувенірами, і сідаємо в автобус.

— Всі тут? Можемо іхати?

— Іхамо!

Сідаю до наших студентів, і бачу в їх руках, крім інших шевченківських сувенірів, якісні мініатюри. І що це встигли купити?

— Купити? Це земля з Тарасової могили...

І я стримую дихання, щоб вони не помітили моє здивування і мої зволожені очі. Ті прості «карпатські хлопці» і дівчата з сім'ї недостатків, яких міст часто дома критичують, за складу успішністю чи за слайдами позашкільної діяльністі, тут, на Тарасової могилі, сразу вінчали потребу взяти з собою додому меншої кількості землі...

— Ось в цю зачотку, до цієї глини додам землі з моєї Макоції. Ніхто з нас не помітить, як будо подано снігаль до відправлення. Після руничів, а ми тоді лінне давай процитати. Десяtkи, та може і сотні, коротких гарячих обійт, гарячих слів на прощання, останні сувеніри, книжки, — і вже на ходу вскачуємо в автобус і біжимо зразу до вікон. Десяtkи годин і руки з вікон автобуса, десяtkи таких же гарячих братських рук на «пероні, асі, мот, лебеді, вінчальні» на прощання... Вінстані між нами збільшується, вокзал віддалюється...

Жаль, що в ці хвиlinи не воротила хідокамера! Ми мали б можливість показати іншим, як розгушуються друї, брати. Ніжкий режисер не нарекнурив би такого картина: стільки дружби, радості, відданості, простоти...

6 Зі всієї поїздки по Тарасовій землі ми зібрали документальний кінофільм. Багато чудових моментів нашої подорожі не змігли зафіксовано на вузькій плівці фільму. Проте я дуже хочу, що ніхто не зімінив на цілісну останні хвилини нашого перебування у Каневі.

У віторок вечір другого червня ми дістали свої чেмодани, почали пакувати свої речі і сразу перекочували, що вони за тих пару днів розвідули по Україні стали якось меншими. Не поклали ми у них ні половиною речей...

А тут ще постукалася Юрію Кругляк і під плачем у нього — «на дорогу». Не встиг я відповісти для нового місця, щоб посадити його, ступає хтось знову. Відкриваються двері. — О, Микола, та Ти як тут берешся? — І знов — «на дорогу». Ніна Йосипівна приклада провокацію разом з сином на його ж «Волзі»... А тут ще захарніти: Володя, Тоня, Шатана. А потім ще один Микола, і це... І коли наша група нарешті вийшла на перон, то приймайні два рази стільки вінчко з непр друїв. Аж якось неизрвно стало. Нашіт поговорити як слід не можна було з кожним. Останні записи у блокноті, останні дружні запрощення, щоб приїхати в гости — і підходить поїзд.

Дібрались до нашого вагона, ми покидали свої чेमодани, пакувки, квитки, а самі знов вийшли на перон, до друїв, ніби ми і не відібраємося від Ліжматі...

Слухай, прініждайте в наступному році ми до вас...

— А не забудь писати...

— А ти фолокартчики потім на-діши...

— А ти цю книгу...

— А не забудь про це ми ко-мозились...

— А ще подійну мамі за гости-ну...

І вже кадильша остання хвилина. Ніхто з нас не помітить, як будо подано снігаль до відправлення. Після руничів, а ми тоді лінне давай процитати. Десяtkи, та може і сотні, коротких гарячих обійт, гарячих слів на прощання, останні сувеніри, книжки, — і вже на ходу вскачуємо в автобус і біжимо зразу до вікон. Десяtkи годин і руки з вікон автобуса, десяtkи таких же гарячих братських рук на «пероні, асі, мот, лебеді, вінчальні» на прощання... Вінстані між нами збільшується, вокзал віддалюється...

Все прогресивне людство відзначає 150-річчя з дня народження найвидатнішого представника української культури, геніального поета-революціонера Тараса Григоровича Шевченка. Цікій рад краю світу спробувати ют з цієї виниччини панахи не раз піднімався на творчість цього всесвітського Кобзара і розуміти красу і склику його постизнаного слова. Сиробуймо, отже, і ми, українці Чехословаччини, приводимося над тим, що зараз і що ми би вимагали Шевченка в нашому житті, але місце займає і яке міг би займати у нашій культурі, які знаючи і розуміючи ми творчість цього гения України і як жоги б і захищати в знаті і розуміті його.

Не дивлячись на страшну національно-культурну дезорієнтацію, запутаність, відсталість нашого русина-українца в націулому, на сильність і непріщеність багатьох основних питань нашого національно-культурного життя свогою, все-таки гений Шевченка настільки великий, що його твори вже давніше занадтили собі дорогу на сторинки наших газет, журналів, календарів, напів шаруваних. Часто ці жірні а'ялались без підпису автора, часто в них закреклювались наїзденінні рядки, перероблювалися непрісні місця, та Шевченко виступав проникав паніть у цей забуттій світік своєї землі.

Останнім часом вже можна будо купити собі візити книжку з іменем та портретом Шевченка. Книжечка з назовесім зразу зливши в цих місцях слово «Кобзар» зашита все частіше і у школу, а згоди і в селинську кату. Мати преля за порога па 'п'я', а І синок підкривав невеличку книжечку і чесміло починає:

Река та стоги Лівір широкий,
Серпантів віктер лягала,
Болоту верба куп високі,
Горами хомицькі лайки...

Спочатку мати й не дуже прислухувалася до голосу свого сина. Вона думала, що то він чує слово, незрозуміле їй читат. Та поступово її підхмукувала мелодійність вірша, болівка до знайомих їй пісень, простота виразу, близькість до розмовної мо-

ви; вона просто розуміла, про що у тій дивній книжці говориться і через кілька хвилин вона вже сказала моячки і уніжим слухала:

Камайські чорнобривці,
Ти не я господиня,
Бо ческі — чужі хоже,
Робіть лихо з наїмі...

...Не слухала Катерина
Із батька, я нечаяна,
Полубна москаліка,
Як аніза сердечко...

О, материнські серця — вони надійніше відчувають, що цигро і правдива заговорить про їхнє горе, про інше неможливе життя. Матері і діти — то найчастіші читачі Шевченка, то найкращі наші шинуваннянки творчості цього борця за правду і справедливість, за ідність людини.

Проте сила Шевченка не тільки в тому, як він майстерно розповів про важке життя кріпаків — цікав, жіноч і матерій, не лише в тому, як він проглиняє світ як сирітські сльози; Тарас Шевченко дуже добре пригадує також у картин сильних цього світу, які вказували себе наслідниками самого бога на землі і сто разів більше за цього знувшись з ними і спекулюючи їхнім життям.

За це, не знаю, казують
Хатину в гой хміні рівні.
Я в хаті чучика вояжі,
Мої том сльози прозижався,
Найдерні сльози. Я не зламо,
Чи кель у боях змію ехо,
Щоб у тій хаті не жило?
А хату роки пакажав...

...В тій хаті,
у тій хміні, у рівні,
Я бочав — меско... Там неболя,
Робота тяжка, місока
І поміжними не зати,
Там мізері добрум мові,
Що монозу — у монозу
Нужас та прана поклажа,
Там бакен, піскух і хильма
(А ми мазі були і годі),
Не китерів гажі домі,
Усір як наїзници!...

...Мені же спровіз, як згадаю
Оту хатину краї скла!
Такій, боке каш, діла
Ми ворони у наших рів
Ми правданій твоїй замай
Ми в рів ніколи розвесі,
А в рів аругто благаєм,
З бражами міко жіжено,
Дики братані орою
І їх сльозами поміжим...

...Ні, я, кілього
Немає святого на землі...

Тарас Шевченко — борець за соціальну справедливість, за рівноправність усіх людей й усіх

Юрій

Бача

холент

ШЕВЧЕНКОУНАМІ

народів. Цар не цар, брат не брат, бог не бог — від кожного вимагав справедливості, людської позаги до людей, не признаяв він не тільки нарів, але й самого Бога.

Я винес «Українку»
У скане море
Кроху ворону... стояв я
І лякні і горі —
Всі покину і вінчану
До самого бога
Молитися... а до того
Я не знати божа...

Століттям сихахався панський гніт, століттями старий рицарювалися науки, які б викривляли розподіл народів на папі і разбів, які б викривляли розподіл народів на старіх і молодих, які б залякали хлодж не піднімати голос протесту проти цих кривд по всіх волинчиках — та цинізм Шевченко й немізом сердко руйнував все, що базувалося на фальші, кризи, несправедливості.

Тарас Шевченко безмирно любив Україну, свій народ, свою мову та все це не заважало йому ненавидіти українських панів, пустунчиків, вкорчувшів, ардальніків і запорожанів свого народу, які замеждали кричали про народ, про дружбу народів, про ідеї славності, а насилані та були, нехолодили, які не знали із свого народу, із своєї історії, із своєї мови і замеждали погожуватися з тем, що твердили про Україну всіможні: пани — київські, московські чи берлінські.

...Що ж ти таве?
«Нічні скаже»
Нічні. Ми не якоє.
Отач-ти плачаться
У чужому краї!
Нічні скаже: «Вік монгольський».
«Монгол! монгол!»
Золотого Тимурзана
Окутаха голі.
Нічні скаже: «Вік слав'янський».
«Слав'ян! слав'ян!»
Слав'янські яровідні лемінги
Прачутка (погані)
І Колхази тищите
З подій сих:
І Шафірика, і Ганка;
І в слав'янофіях.
Так і прече... І від мови
Слав'янського миру...
Всі знаєте. А самі
Дист'ї... Колись будем
І по-своєму глядочко.
Як мініць покаже
Чи за того є історія
Нашу мову розкаже, —
Охоті жи захоплююся!..

Геній Шевченка сприймав якоський. Єдиним критерієм його відівчення до життя була правда народу, народна воля. Всі, що було проти інтересів народу — державний устрій, пан (чиже український, польський, московський), чи й сам Бог — все ненавидів Шевченко і ніжін смо-ю вогненім словом. Він став на вахтах тих, за яких не заступався ніхто і против яких було все на світі. Своє письмо Шевченко присвятив акрад тим гнобленим рибам.

...Возведено
Малак охні рабів ніжиз!
Я від сторони мової
Поставив слово.

Тарас Шевченко не жив своїм життям, не пілкувався і ні трохи про особисту свою славу, про скінські ногозуби в житті; всі свої силы й турботи він піклував удумки про долю України.

Погруддя Т. Г. Шевченка
роботи Івана БРІНДІ.

Та не підкохни мені,
Від України які лізь
Врекініть, музай, і в сокі
Ні, охразицю, збудзай...
Ох, як оскалені мезі!

Не дивлячись на страшну не-справедливість, небайдужо та же-хочу силу експлуататорського ладу, Тарас Шевченко мірів у сусідів майбутнє Україна та її усіх інших народів, коли

Було бити
Нарима сільче жито!
А згада виростує. Умруть
Ше козачаки царем...
І на очівіків землі
Брати не було, супостато,
А було сім, і було мати,
І будуть ляле на землі,

коли сті раби пінії прозирят, ярозуміть що до чого, окропляю прижухлою кров'ю своє воє, напоють усіх юнаків у гарячій крові, розгадають панську вигадку про всеслідне, вселадче і спрямоване окі після ні-коли більше не застрашити їх мудним чуком.

Просто, сittаєм, перечитуюши реєкти за рядком, мов ганянин а бедюнського моря і зоку охоплює тебе інейвідніків ніздрів якого, як міг в сій термін народів вирости поет, що не боявся піноги й піноти за світі, що жи-шів в наївничих, наїтенніх людях, без освіти, без батьків і без арзусів, і добився тако-го язикового і правильного розуміння наїскладніших проблем національного, політичного та й соціального життя народів, що з такою відвертістю і винесеністю став на захист отих скрип-жакінів рабів пінії.

А ось такого Шевченка ми ще не знаємо, такого Шевченка ще не зробили творами не хоба-ччи, ось так ми ще не зрозуміли творчості цього всеядського Кобзара.

Ми ще, може, думаємо, що коли під дулі нарохінням цього революціонера мине 150 років, то коли в дні його смерті ми-нуло зже сто років, коли від Великої Білопідібної соціалістичної революції, яка змінила землю всю ту країну, яку так ненавідні Шевченко, і почали бу-зувати сім'ю вільну, нову, у яку ми так вірів, минає скоро пів-століття, то старий лідус Тарас Шевченко залишається якби нас лише лідісно старим ненавінні підусем, якого сліл час від часу згадувати, бо колись за свого

життя він їхнякож вигострить
сокуру на щарів та ще й сам
просить, щоб ми не забули про
цього і агадали його у новій сі-
м'ї. Просто поет, та ще й укра-
їнський, — потрібно же його
згадати...

Коли творчість Шевченка ще
не знайшла належне місце у на-
ших серіях (а на них наших
книжкових видавців), то це не
біна поета, а повинність і під-
важення нерозуміння суті його твор-
чості.

Шевченко для слави чічото
не потрібно, для нашої слави
потребен Шевченко! Не знати є
не використати Шевченка — це
не знати і є якістю розуміння у за-
пеклому бої за часливе життя
наукової зброй, яка лежить
поруч.

Скільки в нашому житті бу-
ло, є і що довго було лицемір-
них, вінических, несправедливих
людей, скільки раз в недалекому
минулому ми були свідками ис-
тильського відношення з боку,
різних фразистів-крикунів по на-
ших селян, скільки ще є сирі-
заженіх, скільки раз є є свід-
ками бездумного відношення до
людина в загаді... А скільки
корисного ми могли б начитись
від Шевченка у відносині до
свого народу, своєї історії, до
своєї мови? Хіба то не він за-
кликав нас:

Не курі, самі себе,
Уйтесь, чиєтко,
Ціхому начийте,
Іс сего не куртимо,
Віс маїр забунае,
Чоо бе жарже.
Того літа курлатяк,
В зату не пускай...

Хіба то не він, мінчи неми-
ческий досвід за іхними ра-
див:

У чумому краю
Не мінчай, не питайте
Того, що темас
І, на лобі, а не пізако
На чумому наї.
В своїй хаті скок й прама,
І скла, і наї.

Хіба то не він застерігав:
Странно власті у ківавки.
Укіпрай в позаі,
А що гірше — скати, скети
І спати на волі —
І захутти на вік-вікі.
І спаки не винут
Чікого, однавово,
Чи міс, чи захіну!

Хіба то не він з болем у серці
помінен був вигукнути:

Дорфлась Україна
По самого краю.
Гірке лякає свої діти
І розиняє...

Дійсно, від написання цих
рядків пройшло жах помад сто
років, повністю зникла основа,
яка викликала до життя ці ряд-
ки, але що з чистим сумлінням
скаже, що в нашему віоранінні
ми та часом її євгопінніному
житті не було чи немає вагін-
нів того страгногого минулого,
які так добре можна виглядати
з життя геніальною поезією
Шевченка?

Нема в нас поезій таких гли-
боких, таких художніх і таких
дужих, якими є зі словою поет
Тарас Шевченко.

У 1957 році я брав участь у спа-
куванні дія на парижському Т. Г. Шевче-
нка у Лівоні. Благо у мене чуло-
вих яскол у житті, але всієї про-
Шевченка називали за Лівонсько-
кою консерваторією Ім. М. Лисенка за-
ступника деканом, то у звіті творчіс-
тва сказав незвичайне. Люди склали
так, слухаючи ученого, да країни, але
криїв, що він відкрив і мено відкривавши,
що люди розуміють письмо свого поета
за якінніми зображеннями. Декан
сказав з слово, місцем письма поета
усе за деканометром. А після майже
кожних шести-десетих рік вже у залі
вибухали оплески. Деканометр закінчи-
вав свій акускус, відіїхавши, війшов
зі склону, а пробігає все ще письмена
і віянням якого є віс. Кофеаренсь-
кою осмоками скількучи вісома програ-
ми, на експонатів виходили музичні
і різноманітні склади скрипок, музичні
інструменти, а в залі, усі єдині, з
несадомною сіжакою видалися жеман-
атори. Він звінчено вісному вже
весь десятий раз віянням як тіль-
ки зі міг, а добре вже це ві-
янням дзвінким і зважливим віянням
Шевченка. На експонаті війшов юсі скрип-
тофонний праєстр, яківкою міг юсі
різким оркестром, та публіка не під-
давалася. Він десь засів химіко-
зумахи чут візантійською віночкою: «Сон»,
«Сон», «Сон».

Насіннів токії були ті ходи
чи зине любові, але різноманітні зі-
ти в розумінні творчості Шевченка,
такі так написані, викликавши «ві-
тимки» його іншої. Тоді остаточно
перекохаю, що стріт'єдній
Шевченко, якій аже сто років віді-
вогіді, то гірша сказа, то вінчес-
на гордість, то набрушинній поет
України. Й так і сказав тоді мої
хрінки.

На жаль, такого Шевченка ми
ще не знаємо. Шевченко — зраз-
ок величаності, сміливості,
відданості народу. Шевченко —
доказ того, як високо може під-
няті мову, літературу, культуру
та її усю славу народу одинад-
цінська земля. Коли вона зазе-
млює хоче, знає народ і його інте-
реси і в жарту своєму народопо-

нинесе усе своє життя. Шевчен-
ко яскравий доказ того, на яку
величезну висоту може підня-
тись наявіть наївідстанній крі-
пак, коли в нього є сила волі, що
залишає почуття до себе, до прави
і до людей. Шевченко, отже,
зразок, як потрібно боротися, за-
вати правду в очі, не піддавати-
тись, але перемагати, не втіка-
ти від проблем, соконітись за
свое, жаснити на чуже, бо воно
краще, потягувати різним облес-
ливим балзакам, єби не нахиля-
ти до себе біль... Таким був
Шевченко! А ми? Ми не при-
крумуюмося достатньо над проблемами
майної життя, не заважа-
ємо розібратися у складних
питаннях нашого минулого та
сучасного, отже, єс чуло потім,
що і Шевченка ми не можемо
по-належному зрозуміти, знайти
в нього пораду, вказівку, відо-
повідь на багато питань нашого
часу, що Шевченко ще не став
нашим зразком-ідеалом. Та в
післям винуватий знов-таки не
Шевченко, а ми...

Творчість Шевченка давно вже
існує по світі. Боротьба коло-
національних народів за своє соці-
альні і національні визволення, боротьба
народів капіталістич
них країн за визволення, від ек-
сплуататорів, боротьба мільйонів
людей всієї земсії кулі за освіту,
проти реалістичних забобону,
боротьба мільйонів людей, які
коже визволилися від капіталізму і
тепер борються за комуністич-
не суспільство, боротьба жінок
за рівноправність і повагу до се-
бе, боротьба мільйонів чесних
людей проти затримання війни, про-
тив злодійства, лицемірства і
бездебетності — кожна боротьба
за те, щоб на сиюній землі
врага не було, супостата, а були
лише люди, захопити у необ-
сажній творчості Тараса Шевче-
нка нову, свіжку і діючу під-
тримку. Шевченко, мої малі
світні, усім лицям доброї волі
на віляху до правди. Тому Шев-
ченка шанує усієї світ. Тому
необхідно, щоб і її, під синими
Бессідами, ми належно зрозумі-
ли творчість поета-роялістівіса,
щоб ми могли назвати цого
своїм поетом, щоб і нам його
творчість відоматали... поборюва-
ти труднощі народу боротьба за
світ вільний, чесний, щоб дакала
нам сили, гордості, надії — из-
стільки потребної в нашему жит-
ті.

ЗДРАСТУЙ, УКРАЇНО!

Юрій ВАЧА

Дивуюся людям, які пойдуть на кількаденну екскурсію по не-осяжних просторах Радянського Союзу, а тога що майже половина часу просидять у поїздах чи ресторанах, а, повернувшись, віддають себе за знавців радянської дійсності. Ти розповіді таих радянознавців часто більше цікавлять пропаганді Радянського Союзу від прислужуються їй.

Може, й тому про Україну в найкращому не писан, хоч як останні десятиріччя пройшли там майже п'ятдесят років і мав можливість минувши чотири з часом до нині з складного (як кажуть інші) періоду) життя.

Та все-таки я буду близьче чинникам, які хвилюють постійно про Україну. По-перше, усному слівоті хідка пропал і дружба народів в Україні та Радянському Союзі, а Україна в Іноземців — найбільш сучасна Чехословаччина. По-друге, українці Чехословаччини почали з першої черги відзначати життя свого українського народу. Но-потрет, Радянський Союз відіграв непорядне відмінно, але є у Стороні більші вимірлення таємністю таємністю, які викликають підозру в ідеях життя, які саме тут винесли початки реалізації. Крім того, в останнім часі відходок буржуазного розвитку позаду на Україні нам читається не знаходить відповіді в факти, про які ми дізнаємось.

Тому я вирішив поділитися зважими своїми враженнями про Україну з читачами цього журнала.

Україна... Вона багатолітня, як різьбареце й багаторічна книга й картина. І разом з тим вона має схоже, непозористе, лише її притаманне обличчя. Суторі сморчки глибу її наче вкорчували на імену ісменів порівня з уснішком любові і щастя...

Про її неякож її мистецтво-трудах казаула, про її щасливість і щастя... — не розповісти всього і в сорока томах.

Та наші заявлення значно скромніші: розповісти лише про ласкі речі найбусічашого життя щасливості, що є то же єсіє, Україна.

Коли я повернувся з України долому і мені питали, як живуть там люди, я не для жарту запитував: А про юго-західні? Про тюто Каті, що за 250 старих карбованців прибрала кімнату піаніно турботити ї, щоб якось вижити у своїй південній кімнатці, ще й нече більшому бісесним засуджені, чи про тих, які одержують у сто, (а то є двісті!) разів більше від тютюн Каті і мають квартири з восьми-десети кімнат, прислугою, автомашини, да-чи, різну брову тощо. Від імені цієї групи чи від імені, котрою діяю, що за матеріальним достатком іже давно живе майже в комунізмі, розкриваючи радянську діяльність?

Просто я Радянському Союзу в силу цілого ряду причин виникає значна різниця між життєм рівнем міжнародного колгоспництва, різним високопоставлених робітників і між різним, може, десяток тисяч працівників інших галузей життя, виникаючи чого-то було сподію уяву про рідніх життя з його рівнем (підрозділами П., хімічною працівницею та Київському університеті, наприклад), що дія відівся пальці руки кісточками куда більше генсії ніж студент відкриває очі і заірієн руки).

Становище в цьому питанні на складній значно змінилося на користь низькооплатуваних професій, проте я пусну напевні цей факт, щоб показати, що й розмови на суспільні-політичні теми в Союзі залежали від того, з якою життям відносинами (які пілати) ви вели розмову. Якщо когреса з прибиральниць винібрала собі хвилину часу і почала розповідати про свое життя і якщо вам вдалося поговорити з кимось в протилежно залицензій людей, то розповіді про те саме життя, про ту саму храму, про ту саму кампанію чи постанову були цілком претилежними.

На цьому фоні правду казали й ті радянознавці, які на всі

боки розгорнували про багате і щасливе радянське життя, і ті, які говорили про бідність, відсталість, нечаку основних продуктів, бо є такіх фактів в Союзі було багато. Власне, жоден з наведених не казав правду, як і каже правда про житті тобі, хто розказує лише про народження й смъгу людини.

А тепер уважай собі, що в такому Радянському Союзі, я якому все є — і пайдані, і найбогатіші люди, і худії нації і колесниці, і прекрасні жінки і білі села, і мокрі заводи і відсталі північності, і ходячий Сібір і гори Гурзуфа — рівно жесто розмістили на ХХ-му п'ятій парії ярмаркою в величезному розкіші осою зу нечестя, традиції і несправедливості, яка поруши з величезними ускінами ѹ колесницями оселюхи забіжка немінської місії в житті Радянського Союзу. Могла така подія, та й подія, як скільку за мене, охміюючи віллами за весь колекційний чото розмірів і різноманітності у складності Радянського Союзу? На семирічному хардери Сталінської промислової області, як і на засушеного кілакаралі на схід рівня ніжинного її чесного радянського конкунка? На біоректа як на залякання і сарказмів хрестівництві різних провінцій Союзу? На скіррю комуністів-хідників, які тільки ще не пережили 30-і — 50-і роки і на міжнародного спілкування, якій крім Сталіна, після в сіті не бачив і не хотів бачити?

В Радянському Союзі цю не можна бачити єдині картини, єдині оцінки цих немаловажливих подій: ті самі факти, які в одних викликавши радість, відів на хоч трохи людське життя — повернення тисячі невинних з тюрм і концтаборів, пешаї позиція та все-таки децентралізація влади, обмеження, всіхай позиція, влади «богів» і «божків» тощо — в інших викликають страх і жах (і часто навіть щирій), за долю країни чи життя всього комунізму. Один видихи вільшіше,

але в той же час інші зіткнули глибше: розумався розум, але горекувала спірість, пристосованість, начестництво, бо їм, що прийшли на землю лінінців, важко було без Сталіна, без його авторитету, без його цитат. Радість у сім'ях а повернення реабілітованих та страх в установах, в яких їх колись було виганяно; страх з колишніх анонімів, «квічених» праці т. д.

Інакше й бути не могло.

ІІ.

Труба сповідників, по якій діється історія країни, складає часу і поколій, щоб скрізь перекликати пам'ятчу сповідників та на-
тримку народу Радянського Союзу, які, недовго спів-
тали «правду в Бога», исп-
тили гідні й чесні спів-
ники й переклили їх цю ве-
кіструфу ского життя. Не
поміж братів, не-
жено засуджені за свою
допомогу, ображені хроні-
ка тупого безпребельника...

Народ повірив й почав ваному виконувати постанови, які перед ним висували нове керівництво.

Та аванда мати над собою «бога» якщо дуже слабо захи-
лається.

І це не дивно.

Триєтні роки панування Розі-
нових й трідцять років пану-
вання Сталіна замало супроти семирічної проби Леніна розбі-
ти торку народів, систему губ-
лення, первинністю й дер-
жавництвом! Об'єднані вогонем і
воді, холодним Сибір, теплу У-
країну і гарпу Грецію, промис-
ливу Європу з відсталою Азією, глибокорічу культуру Київської
Русі з беззубчим піттуальним
господарством візантійських чи си-
бірських племен і до всіх них
звертатися тими самими поста-
зовими з Москвою — хіба тут
обійтися без традицій?

Легше від усього сказати: не знаю ... І заспокоїтися. Але не можна з мертвим серцем... Не пітаги ... це значить й закристи всі шляхи, спинитися: відмовитися від життя, а ми не хочемо відмовлятися.

* * *

Життя не разується з тим, що чому віддається лігким, а що важким. У кого немає редакторів, яким треба догоджати, ні цен-
зорів, на яких хочеш не хочеш, а заважати. Воно пише свою повість за власними законами і за власним смаком.

Леонід ПЕРВОМАЙСЬКИЙ, «Дикий мед».

Ta народ все-таки повірив на-
партії: треба мислити, треба зробити все, щоб цінного пози-
тивного ніколи не відторглося, треба розглянути різницю людей і народів, треба просто повер-
нутися до Леніна; робота йде як-
то буде з легким, але треба, інакше
не можна.

I от на цьому фоні я почав-
ку 60-х роках через школу-літера-
турне середняцтво в літературі й науці простягнута перші шир-
оти нового розуміння сарказму.
Позираючи чесно й широ в ті-
шо треба, вони почали кувати нову місію: Бєлушкино, Солжи-
чинський, Драч, Вінгриновський,
Діна Костенко, Коротич, Давба,
Сейдзічний ... кілька цього ра-
лу вже нема й не буде.

Потім виникли підлітки курірів від голови літера-
турного. Спочатку захоплювались ін-
шими, захоплювались іншими
і, і ті, що мало чого ви-
над, ставали. Новомайдан-
ському народу відмінно заліз-
ляється доскої з їх головою
хованіми під часами, побільше
одного. Однак, після цієї
різниці заміненій народ
іншому піддавав: треба ві-
чінчать яким ко-зином, хре-
ба кінегравати конячками і пі-
чичками, він-інуком, він-інуком
різних іскрів під часами,
треба відтворити во боротьбу
з боронізмом, русізмом,
трансією, треба жити по-ле-
нінська.

Однак, якби можна допустити,
що в цей зливки народів різні
люди чути і розуміють про-
найменше?

Представники української куль-
тури, якій переживає смерть своїх
найкращих друзів, посмертно
реабілітованих, які його можли-
во соратники розуміють цей за-
лишок до розкішів своєї культу-
ри, своєї нації, як різновід-
різних у величині колів народів
Радянського Союзу, який все ще

не ветить надійти та, чого не
відів Україні трохи згоріє, цар-
ське гніблання та й трансіє-
річне склінське обідкування.
Проте якоже геновий візити в
цій роботі на блага різного на-
роду «консервативну на-
ціональність» ... непід'емну о-
паку, за якою розуміши, мож-
ного українського почину. I він
важить всіх засобів, юр во ін'я
тіль же нафті та І лакові,
що доказані морбійні на-
більництв.

Сподіваюся, що наш читач
дуже зрозуміє таку ситуацію.
Так не так давно ще й в нас
до кожного нашого краю для
заповіщення нашої національної
справи як правило приховувала
світська буржуазія націоналізму. Та ми, здається, вже
перевинували захисників народу, що
боротьба за розвиток рідної
культури, рідного народу — від-
няла й почесна праця.

Ось так співінчуючи зачісто-
стю. Слідем за новообраними
у лівих борців за співні ро-
зуміння лінійному стилі, по-
він бороть, помітільше зристів інші
обінаність не лише в художніх
пітатаннях про чистоту і дружбу,
але й з заслуженими склонами маркс-
изму. Комунізм, літературний
якір чи обговорення книги
стаса пінзеляса для даль-
шої праці для багатьох, особливо
молодих людей. Зинаки тут
північні сашо, класіні і най-
молодших поетів, поетичні ви-
нади, вихідні на формування
характеру багатою історія ук-
раїнського народу, зведені до-
недавно до кількох сухих рядів
і виховані від життя скла в і-
прикладу. Стимулами до цього
за розвиток свого народу стають
найрізноманітніші відмінні діячів
рідної культури, яких з другу
половини цієї нового фільму,

Мені довелось бути свід-
ком того, як у середині цього
року у чеканні по вулиці
Леніна у Києві якісь ку-
ваки на 10-30, а то й 50
людинах засікли, які
міжусібно відрізнялися
якостю Василя Симоненка.
Чому? Про кого в них ма-
ють? Відповідь, чисто
якоже хобре відмінно розміж-
ти відмінну працю про-
ція життя між декаденти-

(Продовження на стор. 27.)

ЗДРАСТУЙ, УКРАЇНО!

(Закінчення із 7 стор.)

вих залі — на сцені «Баєтословний час», піснотворами що відбувається (таїні вистави гравців синій карти). Виконуючи, чимось потребуючи слово поетія, а інші вона звертається за собою. Та ще висловлює, що ті чечів'яни марто пілоріб досить в умінні: «хайбіль» (китом) і, заживши, не дуже вірить, що може саме життя буде зупинити їх і відняти, розберуть араз 30 скаже після.

А що роблять ті інші, тікі боротьби за лєпінський стиль життя? Саме на Іванівській відкритості можна і ще раз переконатися, як глибоко проникли у систему репліканського життя антиутіхи і антилітературні методи культури. Культ потребує єдності, монолітності, що тіснішу, небуваду; він не знає єдності на основі різноманітності людськості; він не терпить порути себе інтелігентами, скінниками, в власних розумах, ві своїми вимогами, ві своїм правом на власне життя. І тому між залишками того пульта і чеснінням вже новорічними новогодніми новими стояло життя

їде боротьба — первінністю, пірнінністю, але зажанта і дуже серйозною. Новобраний оберується Ленінським, постановами партії, пропагандою лінійкою масових масленників, на власне життя свого народу, а залишки культуру лякають, загрожують, працюють найкращими відомими старими методами сказі.

Треба зрозуміти, що лєпінсьці Радянського Союзу — сприймають надзвичайно складно. Скінники мінкульх десятиріччя по-разному дотиркувались різних народа, різних соціальних груп, різних професій і різних людей. Найдовше пістраждала країна Україна (також і внаслідок пінні) за її культуру, найменше турбот мали південноморяні бешкетебетники соромного або й мінімального розуму та жадної моралі. Тенер хід громадського життя їде майже пізнатки. І віддає мала в аноні скоті на користі людів, а в північній понані має бути стати розум, честь, гідність простої людини. Це заміна вартостей, яку іноді ще чілької треба вибороти, заінвестувати за незважаючи складних міжнародних обставин та винутрінніх умов країни.

Лише так можна пояснити собі той повільній темп лєпінсько-

її громадського життя та й ті несподівані перипетії, які утікають місце.

Крік тиса боротьбу накутує первінні сказі з охочою беку, фокусна сказ, сказ транзитив, сказ звінки за машинерії, а другого бою, сказа мужності скривлені звінки, сказа сказі, сумнівна, перемежена у сарказмістості гарою, сказа відхиленості нарою і його сказі.

Тому така півднівщина увага пріділяється тій боротьбі таїх нашого громадськості та й громадськості інших країн. Тому так уважно стежимо за кожними новими фактами цієї боротьби, тому так гарячо й від серця співчуваємо цих відомих і незнаних нам новообраним, які на своїх робочих підлітках чи працівницьких місцях ведуть по силу боротьбу за привату й повну передплату сприєднівості.

Тому, ювіні-краю цій боротьбі ще не видо, ми вірно з її неремонтній кінці, і вже съогодні, напередодні святкування 50-річчя Радянської України, але позиною стати і для нас далішим стимулом у боротьбі за пізнання сприєднів України, якимо:

Здрастуй, Україно!
Здрастуй, ювіні! молоде!

Юрія БАЧА

ЩЕ ДО П'ЯТИДЦІАТИРІЧЧЯ ЖУРНАЛУ

Справжня праця ще липше попереду

П'ятирічні роки існування українського журналу в Чехословаччині — величезні достягнення. Новорічні від-
працюванні, від-підбірки, вистави, поєднання, між сучасниками інших
життів, — це ювіні скажі.

«Професій» вперше зажанта із собі
відій тауком в залізничникові
працівників Культурний спілки українських
трудящих журнал «Журнал відомо-
від» та післярадянські відомості, які
були позначені діяльністю його
здібностями. Відомі і розмікти та в ін-
шому реальній боротьбі за журнал
корисні, красні, пріє, неукрив-
ливими собі спрощені зважання журна-
листичні, робітні кому чисто велики
поганки.

Проте журнал якісно перемінився
з цього післярадянського періоду сучас-
ними Снови нахождженістю пе-
рерізів від кордонів міжнародної
бібліотеки сучасного життя. Прое-
ктам осінніх років журнал багато
разів затягувався від кінця одного числа
до ... украйнським міжнародним Чехо-
словаччини. Які зілкини відходили-

від між створюваних європейській
діяльності — «Школя і життя».

Так єв-такі гляжу, що спрощені

журналістики праця ювініх колажів

та хітах може розгадати рокометрою

чесніння дреєві жарти.

Вісімнадцять XIII-ї зійди НДІ під-
сімкою комії запаніза розміку із
ізомічністю життя ювініх країн. Журна-
лістична позиція по-новому — гляб-
ше, об'єктивніше і авторітєвіше — жур-
налісти актуальні штапіти ювініх суч-
асності життя. Як буде сказати на
зійди карті — не поганій прізажиумі,
але боротьба за її відмінні, за те, щоб
від постаком не залишувати русинам
ізнерівніння фразами, але щоб склах
ізнерівніння фразами в іншому жит-
ті.

Величайші боротьби за правильне ро-
зуміння життя, намагання відразі україн-
ські життя в Чехословаччині, які
після його підхідного зважання й
спотворення і мінущих роках, все це ще
є відхиленітівого відомості

Великі завдання перед журналом

стобі також в пізнатні пропаганді
Радянської України перед пізнатою
засланкою, які в сказі сказіннях і по-
співаківських умів європейського розміту і
такого ж розміту Україні, все це
не зможе післяї працювати про Україну
її багату культуру, відкуль історія.

Задані вагітні з вінічними землеміс-
твом. Проте п'ятирічністю боротьба

журналу, що своє співнене обличчя,

невдовзі пройдеєті статі, для мене є

відстаністю підчоркуючи, що колектив

її складників і сінініцівнічників, які

успішністю собі працюють свої горо-
ди зізданіків із кількінністю період-

змінами звітів з міжнародної країни

ізнерівніння післярадянським Чехословаччини та

єв-українською країною.

До високого розумінням сіків зас-
ланок, до таємництвіністю боротьби
за високий рівень журналу таку ре-
акцію та редагорські журнали багато
устали, яківітісті співпрацівники та
клінічні читачі.

А. КАЛИНА

Від XIII Святої пісні і танцю українського народеного Чехословаччини в Свінниці, через побажу Індукарського українського національного амбасади до російсько-українські Югославії, «Королівства» на Перший фестиваль української сістрали у Польщі, через репортажі наших реалістів про їх визнані культурні події, членики міністерства і вченими науками відгуки із захорданської преси про пане культурно-життя, через статті-прогнози про перейменування зам'яток нашої національної культури або по замозу, що ж «Джульє» — «це найкращий літературний журнал всіх» українських, вразлюючи і саму Україну, і нас юні лояльні члені відчувають певне піднесення і згадування. Виступи по радіо українців з Польщі та Югославії, численні статті у їхніх і нашій пресі наказами Свідників Малини Каземов, Українського Москово, Нашій разомській україній вже ствердили, що Свідники явно перерізали місце зливання і став важливим фактором для українській позиції України.

Щастя чи пі?

Я зовсім не збиралася вважати, що згадані оцінки життєї діяльності від закордонних друзів — безпідставні. Отже, здавалося б, що ми можемо бути щасливими, та більше, що українські Чехословаччини підказали були найвідміннішою частинкою українського народу — національною, культурною, прокініціальною.

Однак, чи справді все в нас таке усініше і таке затоне? Так відомо, що загальна українська культура дасяла публічним виставам і дала світові не одноголосні визнанчі діяча. Ми сідаємо, изиркаємо, що наша публістика у своїй глибині, науковості чи «гостроті» на кілька разів відрізняється від того, що українці доскільки вже в мануому сторіні ма, припоміром, публістики Михайла Драгоманова чи Івана Франка; що наша музична культура (яка все ще зростається переживаючи тільки в крівнітті художньої самодіяльності) не яде в жовтій покин-

НЕМАЄ ДРУГОГО

ияння із жовтітвоюдомом украйнським хором Ол. Кшишія та її сучасними чудовими композиціями на Україні або й в інших країнах...

Одоже, треба пригадуматись, чому наша саморобна украйнська діяльність в українському світі дістала таку високу оцінку, і хоч вони насиралі ще не згадували собі на цей прапор? Чому гості з Польщі, Югославії і навіть України (а також туристи з інших країн) називають наш Світ Світ Малим Канівом, ізбугою Припінічину — українською Мексикою, «Джульє» — найкращим журналом всіх українців (доц. І, наприклад, на Україні не можна регулярно передплатити) і так далі?

Е такий апекот: учитесь пагоди учня, що важливіше — сонце чи місяць? Місяць, — каже учень, — бо він світить уночі, коли темно. Чи не до поможе нам цей апекот зрозуміти діцю в нашому стаючиші? Закордонні гості й тут русти, може, в гоху так захоплено наслідують про наше Світло, про нашу пресу, бо вони слідоміє тільки, що інших умовах не досягають цевно й такого ступеня розвиненості народних праугнень і можливостей, бо умови в інших колективах, можи, і частільно не задовільняють вимоги і потреби народного українського життя.

Через те і несхоже національна гора адактично набігнуло. Ну, добре, захилюються деревинами у Понісії Альгомічес, чи надрукованім тут же газетним інтер'єром з людиною, що виросла і живе в Киселі — хіба че якісь зробуток української Чехословаччини, хіба ще їх не дослухає кожному іншому?

Одоже, як сказав Тарас Шевченко — «це дурте самих себе». Не захочають тільки, що в інших умовах не мають на-

віль тих показників, які маємо ми.

А втін, можемо дехто з культурних працівників украйніців Чехословаччини сприяти думати, що ми можемо також отримати від української народної Польщі чи соціалістичної Югославії? Нехай в Польщі українці не вилізуть із суети санкцій як ми, як-таки заспівіть і рівнем українських календарів у Польщі, літературного альманаху «Гомін», сорідністі «Нашої культури» та особливо художній рівніні самодіяльних колективів, який було інформовано про результати на Соколу, без сумніву досягнутих наших країнських результатів, і перевстрінути їх.

Аж до останнього часу ми мало знали про життя і завдябутки української Югославії (і російсько-українські в складі Руського Коректура, і українців з Бани Луки, Нового Саду, північ Словенії). Однак у листопаді 1965 року в Бани Луці відбулася величезна з'їзд української Югославії. Задуманий як обласний, він перетворився у масовий з'їзд української Югославії. Як походом на югославську і зновороджену пресу, на з'їзді було більше 300 делегатів і гостей, серед яких найактивнішими виявилися студенти.

Найважливішим серед явищ цього з'їзду є якожа спорідність Югославської Українській Координаційні Раді, яка б угоджувала і планувала підзвітність українських товаристів у всіх республіках Югославії, які останнім рокам створюють сприятливі умови для їхнього розвитку.

Це й гаряче серце. Коли же, опанк, волює долі створитись такі умови, що нація праця та окремих лідинках може мати писане зна-

ДНІПРА...

чення для українського загалу, коли вже наші Свята місії і тацію справді трохи серця і підбадьорюють дух українцям соціалістичних країн, тоді спирати чисто доклади всіх зусиль для того, щоб ми правом заклужили високої оцінки. Адже і найсприятливіші умови, які для нащої праці може створити соціалістична Чехословаччина, коли їх максимально не використовувати не поширювати, можуть вимкнутися з наших рук.

Свидниць! Світла можуть перерости у замчаний собі сплюнаній і тацівальній ярмарок, а Іх місії скоро можуть захистити українські фестивалі у Польщі, бо хоч у польських українців складається умова, в них, так би мовити, краще б'ється серце... А хто знає, чи при запалі українців Югославії, може, і під впливом нашого Свидника, не доведеться нам неомагатися ще й з ними?

Чехословаччина — золота республіка, кажемо ми іноки позиції собою (хоч щодо нас вже довго є надміру серйозні недоліки, та й нозі ростут), напр., — присвоюючи собі наших художників (забуджків). Проте і в золотій республіці потрібні цієї золоті руки, житий роздум, гаряче серце.

Часткісі поліпшеннями передчасно виживають у нас безпідставне задоволення, хоч для завдання не меншою не все зроблене. Лише люди з обмеженою уявою про справжні потреби народного життя, або люди, які не видять успіхів і прямувань іншого світу, можуть заслюживатися і обколесювати себе високими оцінками своєї праці.

З другого боку, якщо би усіх інших культурної праці українців Чехословаччині були икавгодно великі, якщо би на-

віть наші можливості чи амбіції були які грандіозні — все таки мені застосується, ми не можемо прагнути стати іні другим (чи Махом) Каневом, іні українською Меккою. І то не тільки тому, що нам це просто не під силу: занадто велике значення мають Каневи в житті народів, щоб іх так легко було досягти.

До того що український народ протягом своєї понад тисячорічної важкої і героїчної історії «кр'ю» і потом всього люду і геніям своїх країн синів вже давно створив собі і свою українську Мекку і смій Канів — виборов собі свого Тараса і якікі віків йому під нальших, ні малих ні інших Каневів не треба. Інша справа, що український народ живе в різних державах і залежі исторії має різні умови для своєї праці.

Мені наїзничайно симпатичні огі вимоги, які перед українцями Чехословаччини вкладуть брати і друзі із сусідніх країн — стати місцем зустрічі для всіх українців поза межами України, демонструвати тут свою культуру і взаємно набиратися сили до наступної праці. Однак, це все жою що лише сподівання, які варто винирвадити.

Притім жодне тимчасове ускладнення, винайдене чого українці поза Україною все ще вілчувають недостаток елементарних чи же із в Українським народом і його культурою, не сміє нас називати на думку про якусь окрему українську людість. Є лише один український народ і лише одна його культура. Треба і нам в ССР працювати для збагачення і розвитку цієї культури, для максимального використання потенціональних здібностей цього народу. Провидне місце у цій праці належить Україні, яка в свою чергу зовнінна по-материнськи піклуватися життям своїх дітей — хоч і громадян інших республік. Вона повинна стати для всіх українців і Каневом, і Меккою.

Сам бо Шевченко застерігає:
Нема на світі України,
Немає другого Дніпра...

ЮРІЙ БАЧА

Рекомендувати ім'я автора українському читачеві...
немає потреби.

Юрій Бача знаний в Україні з середини 60-х років
від часу такої короткої і такої пам'ятної
“празької весни”...

До Львова (як і до інших міст України)...
доходили... “Дукля”, “Дружно вперед”, “Нове життя”,
у яких... друкувалися...
гострі й пристрастні критичні та публіцистичні статті
про долю українського населення в Чехо-Словаччині,
відповіальність за його майбутнє...
Ці газети й журнали переходили з рук у руки
насамперед завдяки статтям Бачі,
які... перегукувалися з тодішніми виступами...
Івана Дзюби.

Проф. Микола Ільницький, доктор наук,
Академік НАН України, Львів.

ISBN 80-967898-4-8

